

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Štari trg 2/I — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 500, za četrlet Din 1500, za pol leta Din 3000; za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelk, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Po tečaju naših mladih.

Tridnevni tečaj Krekove mladine je za nami. Videli smo, kako se vrste krščanske socialistične delavske mladine od leta do leta naglo množe in krepe. Ko smo pregledovali zapiske mladih delavcev in delavk, smo se čudili, kako točno in pravilno so dojemali prednashano snov, s kakšnim zakladom pojmov in izrazov že razpolagajo. V debatah, zlasti pa na prijateljskih večernih sestankih pa smo začutili, kakšno aktivno življenje polje po posameznih družinah naše mladinske organizacije: v ljubljanski okolici, na Jesenicah in celo v Trbovljah. Kjer je sicer vse pogreznjeno v egoizem, materializem in brezidejnost, gori v srcih naše mladine svetla luč delavske zavesti, idealizma in borbenosti za pravice človeka in zmago moralnih in socialnih načel v družbi.

Globoka rana v kapitalističnem družabnem ustroju našega časa je popolna oddajenost med takozvano inteligenco in delovno množico. Akademik in preprost človek sta med seboj ločena kot dve indijski kasti. Mi smo pri delu v naši delavski mladini do brezno popolnoma premostili, akademik in delovni mladenci sta si tu tovariša, ki delata v medsebojnem spoštovanju in zaupanju skupaj, ne da bi se kdo socialno povzdigoval nad drugega; vsak je vreden in uživa toliko ugleda ter ima toliko upliv, kolikor ima moralne moči, srčne izobrazbe, prave kulture in dovednosti za duhovni podvig in žrtve ter smisla za skupnost. Duha meščanskega prvkarstva, malenkostnosti, kastovskih razlik, licemerstva in povzdigovanja na eni, hlapčevskega podčinjavanja na drugi strani ni med nami. V Krekovi družinah smo si res bratje in sestre, ki drug drugega cenimo in se v svobodni samoodločitvi podrejamo veliki ideji in delu zanjo, ki nam ima prinesiti novo, resnično krščansko družbo.

Mi smo doslej pogrešali delavskega krščanskega socialističnega naraščaja, ki bi se smotreno vzgojeval za veliko borbo med nekrščanskim kapitalizmom in delavsko množico, ki hrepeni po pravici, ljubezni in bratovskem vzajemnem delu vseh za obči blagor. V Krekovi mladini imamo zdaj šolo, iz katere bodo izšli bodoči delavski voditelji, zaupniki, borci in graditelji. Ta mladina nam je potrebna, ker je tudi v naših delavskih vrstah še preveč starega, sebeljubnega, nesocialnega, materialističnega duha in mišljenja. V splošno idejno mrtvilo in zastalost, zgolj mehanično organiziranost in nezanimanje za duhovne vrednote mora naša delovna mladina zaneesti navdušenje, samotvornost in neizčrpen idealizem, pa tudi smisla za praktično delo osvoboditve delavstva od izkoriščanja in njegove usposobitve za enakopravni položaj v družbi. Kdor pa bo bolj delaven, moralno visok in resnično kulturn, ta bo tudi prevzel v tej družbi vodilno vlogo, naj bo tudi njegova roka žuljeva.

Ključ do naših uspehov in osrednja misel našega vzgojnega dela pa mora biti ideja službeništva. Izrazil jo je najlepše naš pesnik, ki kliče tovarišu: Odpovej se lastni sreči — goreče skušaj drugim jo doseči! Vsak naš človek, član organizirane krščanske delavske družine, se mora prešiniti z mislijo, da je v službi ideje, da se ima le njej pokoriti in da je v službi tudi vsakega svojega sobrata, tovariša, ki ga mora više ceniti od sebe in mu pomagati v vsaki potrebi, ga braniti in dvigati na potu k napredku. Sebe pozabiti, vse za svojega druga žrtvovati, za tovariše, za svoj stan, ne zase delati, to bodi parola vsakega Krekovega mladenci in mladenke. Vse naše življenje ena sama služba za druge: v znamenju te misli bomo zmagali. Če kapitalistični svet gleda, kako bi drug drugega izkoristil, pretel in izkonkuriral, kako bi sočloveka prikrajšal in se na njegove stroške povzpel kvišku, kako bi posameznik koval srečo na solzah in trpljenju bližnjega, pa bo naš delavski rod našel rešitev socialnemu vprašanju v ideji medsebojnega službeništva, vzajemni pomoči in krščanske ljubezni. To je metoda krščanskega socializma in kadar bo tudi ostalo delavstvo te misli prešinjeno in jo dejansko izvajalo, bo napočil čas na krščanskih socialnih načelih združenih delavskih množic celega sveta, zarja novega dne.

Političen pregled.

Dne 19. oktobra je bilo zaključeno naše parlamentarno leto.

Ako pogledamo nazaj v minulo leto, moramo nujno ločiti dve periodi: pred 20. junijem in po 20. juniju.

Pred 20. junijem: Skupščina je bila sveža. Dne 11. septembra 1927. so bile volitve v narodno skupščino; torej je bil začetek parlamentarnega leta postavljen na svežo novo delegacijo, ki je komaj prejela zaupanje ljudstva (v kolikor so volitve v Jugoslaviji zlasti na jugu svobodne.) Kombinacija vladnih strank, ki se je stvorila pred letom dni, je ostala v bistvu še danes. To je nekaj dobrega, kajti pri nas je navada, da se vladne stranke menjajo na šest mesecev. S tem se menja seveda tudi linija notranje in celo zunanje politike. Odtod je tudi pri nas tolika borba za svoje, strankarske, visoke upravne uradnike in odtod tudi upravna anarhija in velik del nezadovoljnosti med ljudstvom. V letošnjem letu teh izmenjav ni bilo toliko kot preje in zato je uprava eno leto ostala v rokah istih ljudi — v glavnem. To je nekaj dobrega ali vsaj boljšega napram prejšnjim letom.

Krize so seveda morale biti. Eno smo imeli meseca februarja, drugo julija. Bistvenih sprememb krize niso prinesle, če se oziramo na vladne stranke

ali na vidno linijo notranje in zunanje politike, le radikalna stranka je na svojem ugledu izgubila, kar pa je le v korist konsolidaciji države. Gotovo je, da je vlada imela dobro voljo, rada bi nekaj pokazala. Uspeha pa ni bilo iz dveh vzrokov:

1. Buržuazno-čaršijsko jedro najmočnejših vladnih strank (radikalov in demokratov), sloni na kapitalistični, ljudske duše nerazumevajoči in tradicijsko socialno reakcionarni mentaliteti.

2. demagogija in absolutna vladeželjnost opozicije (radičevci in samostojni demokrati), ni imela pred očmi resničnih potreb ljudstva.

Prvi vzrok je bil kriv vladne neinciativnosti; kolikor so jo pa prinesli Slovenci, je bila po večini vsled nerazumevanja neizvedljiva vsaj v taki obliki, kakor bi to lahko bilo.

Opozicija pa je zgolj ovirala vse delo, torej ne samo kritizirala slabo, ampak preprečevala tudi dobro. To delo je vršila s tako vehemenco in zagrizenostjo, kakor dosedaj še nikoli. Ne stvarnost, ne ljudski blagor, ampak demagogija, zmerjanje, psovanje, že izven meja parlamentarizma z enim edinim ciljem: priti do vlade.

Vzroka, ki smo ju preje navedli in absolutna nespravljivost srbskih in hr-

vaških delegatov je rodila 20. junij, umor v skupščini, sramoto Jugoslavije, klofuto napačno pojmovanemu parlamentarizmu.

Posledice: Kriza, ki traja v bistvu še danes, kriza, ki ni samo strankarska, osebna ali zgolj vladna, ampak državna. Deset let se je nabirala bolezen. Gluha so bila ušesa vodilnih mož obeh bratskih narodov za zdravljenje, sedaj pa se je rana odprla. Tudi tisti, ki so nas zaničevali radi dobrih in iskrenih besedi, so danes morali odpreti ušesa in priznati nam in sebi: je nekaj bolnega, treba bo resnega zdravljenja.

Po 20. juniju ozir. po krizi v juliju je vlada ostala sama brez pomembne opozicije (zemljoradniki). Zato je vlada delala hitro, plodonosno, kakor še nikdar v Jugoslaviji. Veliko novih zakonov so sprejeli. Brez kakih posebnih in izjemnih zakonov smo prehodili najbolj kritično dobo po umoru v skupščini. Dr. Korošec se je izkazal dobrega državnika. Da ni bilo njega, bi najbrže 20. junij rodil hujše posledice za državo.

Opozicija, to je hrvaški narod in prečanski Srbi so odšli iz Beograda in začeli gigantski boj: ureditev države na podlagi nove ustave. Kar smo že davno hoteli, kar povdarjamo še danes in vse skozi do danes in bomo še dalje, ker moramo, pa tudi hočemo izpeljati, ta misel — revizija ustave — je našla ravno zadnjega pol leta močan odmev ne samo v Zagrebu, ampak tudi v Beogradu — samo da demagoško-meščan-

Uredite starostno zavarovanje rudarskega delavstva v Sloveniji!

To vprašanje je eno izmed najbolj važnih vprašanj v državi, osobito pa v Sloveniji. To zavarovanje je uzakonila bivša avstro-ogrška vlada z rudarskim zakonom z leta 1854, dejansko je pa stopilo v veljavo z novelo l. 1889. Starostno zavarovanje rudarjev se je po zgoraj omenjenih zakonih upravljalo in je nudilo vsaj sigurne dajatve. S svetovno vojno je pa nastala velika izprememba. Leta 1916 je zahtevala država od takratnih bratovskih skladnic vojno posojilo v znesku 4 milijone in sto tisoč zlatih kron z zagotovitvijo, da bo vrnila denar po končani vojni.

Po svetovni vojni je vrednost denarja padla in tudi vprašanja vojnih dolgov Bratovske skladnice same niso mogle zadovoljivo rešiti. Aktiva bratovskih skladnic so znašale devet milijonov kron. Vsled devalvacije so izgubile te aktivne skoraj vso vrednost, vsled česar je prišlo zavarovanje ob vsako gospodarsko podlago.

Vsa borba delavstva, da se to zavarovanje uredi času in potrebam primerno, je bila do danes zaman, kljub temu, da je v letu 1922 izšel zakon o zavarovanju delavcev, ki izrecno določa, da se morajo po predpisih tega zakona urediti v teku 6 mesecev vsa ostala zavarovanja, spadajoča pod ta zakon. Znova je prizadeto delavstvo zahtevalo upoštevanja zakonov, ali vse zaman. V letu 1923 je takratni minister za rude in šume odredil, da se to vprašanje reši z letom 1925. Radi tega odloka je delavstvo kakor podjetja, v dobi največje inflacije in draginje plačevalo za to zavarovanje malo. Radi tega je znašalo premoženje bratovske skladnice koncem leta 1924 nekaj nad 1,200.000 dinarjev.

S 1. januarjem leta 1925 je stopil v veljavo sedaj obstoječi pravilnik, ki ga je izdal takratni minister rud in šum dr. Zerjav. Ta pravilnik je popolnoma na novo reguliral prispevke in dajatve.

ska opozicija pod Pribečevičem ta boj zelo nespretno in malo iskreno ter v napačnih motivih vodi!

Vlada je v letošnjem letu sprejela mnogo važnih in nujnih zakonov (zakon o davkih, sodnikih, advokatih, stanovanjski zakon, zakon o državljanstvu, menični zakon, itd.) napravila nekaj dobrih potez v zunanji politiki (pogodba s Francijo, Italijo in Grčijo, pomoč Bolgariji ob potresni katastrofi, konvencija z Nemčijo o zaposlitvi naših poljedelskih delavcev, in še nekaj drugih). Celo na socialnem polju smo nekaj napredovali (delavski zaupniki, uvedba o borzah dela, za zidanje delavskih stanovanj, o odpiranju in zapiranju trgovin, itd.). Ni vse dobro, niti popolno, ali vsaj nekaj je, začetek je, podlaga za nadaljnje delo je.

Opozicija pa je zrahljala absolutno moč belgrajske kapitalistične čaršije in je spravila v resni štadij zahtevo po reviziji ustave v avtonomističnem ali celo federativnem smislu, ki je edina rešitev Jugoslavije in še prav posebej delavskega razreda.

Proletariat v naši državi ni mnogo napredoval v letošnjem letu. Miselnost je še vedno kapitalistična v naši politiki in bo še dokaj časa. In to tako dolgo, dokler se proletarijat ne dvigne po svojih močih, strankarsko neodvisnih strokovnih organizacijah in po teh dobi vpliv in sovladajočo moč v politiki. To hočemo!

Ni se tukaj treba spuščati v upravno in teoretično stran tega pravilnika, ker je to storila že delavska delegacija, zastopana v glavnem upravnem odboru bratovske skladnice, temveč se hočemo strogo držati samo finančne strani. — Prvo, kar se je pokazalo nepravilno pri uveljavljanju tega pravilnika je bilo to, da izloča iz svojih ugodnosti vse one upokojece, vdove in sirote, ki so bile upokojene pred 1. januarjem 1925. — Drugo pa, da tudi za tiste, ki bodo upokojeni po 1. jan. 1925, ni bilo ravnotežja med prispevki in dajatvami.

Prvo leto se je sicer pokazal prebitok v iznosu 6,445.508 Din. Ali ko se je v tem letu upokojilo večje število rudarjev s pridobljenimi pravicami, pred veljavnostjo tega pravilnika, se je že do konca leta 1927 pokazal deficit v iznosu 750.000 Din. Leta 1928 pa je znašal deficit ugotovljen po Glavnem odboru bratovske skladnice že mesečno pri celotni bratovski skladnici 200.000 Din.

Zgoraj navedeni deficit pa je dal povod Generalni direkciji ministrstva rud in šum, da je odredila, da se v Sloveniji zviša delavna doba od 30 na 40 let, kar znači 21.50% znižanje obstoječih pokojnin. To se pravi, da se je rudarju, ki je imel po prejšnji določbi v 2. kategoriji s 30 leti službene dobe pravico do 800 Din mesečne pokojnine, ta znižala na 628 Din. A poleg tega se je mesečni prispevek za to zavarovanje zvišal od 5 na 7% zavarovane mezde. Ta odredba je stopila v veljavo s 1. februarjem 1928. S to odredbo je upalo ministrstvo rud in šum, da je sanacija bratovskih skladnic v Sloveniji rešena. To pa se ni posrečilo.

V letu 1923 je bilo polnopravnih članov pokojninskega zavarovanja v Sloveniji 17.444 z 9850 ženami in 17.360 otroci, skupno 26.940 oseb. Do konca l. 1927 pa je bilo zavarovanih članov še samo 13.890 s 7475 ženami in 15.517 otroci, skupno 23.002 osebi. V letu 1928 pa se

je do konca julija zopet znižalo število članov od 13.890 na 12.792. To znači, da se število članov zavarovancev znižava letno za 4.44%. V tem, ko je število upokojencev, vdov in sirot, ki pokojnine prejema, znašalo leta 1923 3846 oseb, znaša koncem leta 1927 in do julija 1928 skupaj 4550 oseb.

Ta statistika velja od leta 1923 do konca julija 1928. Če pa bi vzeli za podlago razmerje novoupokojencev od leta 1925 pa do sedaj, bi znašal letni prirastek upokojencev 21,87%. Vendar je upati, da se bo to v prihodnjih letih nekoliko ustalilo, ker so bile v letu 1926 silno velike redukcije rudarjev v Sloveniji in je bilo s tem v zvezi preveliko število predčasno upokojenih. Vendar pa vzamemo radi stroge objektivnosti najnižjo, to je 6%. Računati pa moramo tudi s tem, da bo rudarsko delavstvo radi vojnih posledic, slabe prehrane in prenapornega dela, predčasno onemoglo, s čimer bo % prekoračen, kar bo naše spodaj navedene račune spreminilo na škodo zavarovancev.

Vse premoženje starostnega zavarovanja bratovskih skladnic Slovenije je znašalo koncem leta 1927 10.137.313 dinarjev. Zavarovalni prispevki od 12.792 članov in podjetij, po 7% od zavarovane mezde znaša letno 8.882.304. Temu nasproti pa pridejo v letu 1928 izdatki za pokojnine starovpokojeencev, vdov in sirot 155.266 Din, pokojnine novovpokojeencev, vdov, sirot 8.294.484 Din, upravni in drugi stroški 177.646, znašajo torej skupni izdatki 8.627.396 Din. Ostane v letu 1928 z dosedaj všteti upokojenci, letni pribitek v znesku 254.908 Din. Če pa nastane upokojitev le nekoliko večja, se bo ta pribitek še zmanjšal. Pri tem je potrebno takoj povdariti, da, če tudi bi se to ravno vesje vzdržalo, še ni nobenega kapitalnega kritja za one zavarovance, ki še čakajo.

Ker smo zgoraj ugotovili, da članstvo pada letno za 4.44%, vendar upam, da se bo padec zmanjšal na 2% letno; to bo znašalo primanjkljaj na prispevkih letno 177.646 Din, ali v 10 letih 1.776.460 Din. Ugotovili smo tudi, da znaša prirastek upokojencev, vdov in sirot minimalno 6%, kar znači preobremenitev pokojninske blagajne letno za 532.938 Din, ali v 10 letih 5.329.380 Din, letni upravni in drugi stroški 177.646 Din, ali 10 letno 1.776.460 Din, znaša skupen primanjkljaj v 10 letih 8.882.660 Din. Če resumiramo sedaj, da bo do leta 1932 padlo članstvo po 2% letno, kar znači 11.797 zavarovanih članov, bo njihov skupni prenos s podjetij 8.527.012 Din, a število vpokojencev s 6% zvišanjem bo znašalo 1363, bodo znašale njih pokojnine letno 7.949.548 Din, pokojnine 400 vdovam 820.000 Din in 780 sirotam 578.760 Din, k temu pa pridejo še

starovpokojeenci, vdove in sirote s 6% znižanjem, kar da zopet 145.950 Din ter upravni in drugi stroški 177.646 Din. — Tako bodo znašali skupni izdatki 9 milijonov 671.904 Din, a dohodki napram tem izdatkom pa bodo samo 8.527.012 Din, primanjkljaja torej 1.144.892 Din. Ako sedaj vzamemo 2% letni primanjkljaj na prispevkih, 2% upravni in drugi stroški, 6% višji prirastek upokojencev, vdov in sirot, bo znašal primanjkljaj z letom 1932 3.552.920 Din.

Povdariti je treba, da se ta ugotovitev tiče samo novovpokojeencev, vdov in sirot, z povpr. 35 letno člansko dobo, ne pa starovpokojeencev, vdov in sirot. Število teh je znašalo koncem leta 1927: starovpokojeencev 1256, vdov 1253 in 670 sirot, skupaj torej 3179 oseb. V tem ko je znašala v letu 1927 povprečna letna pokojnina novovpokojenca 7429 Din, dobi za vdovo 2612 Din, za siroto 942 Din (kar je pa z letom 1928 znižalo) dobi starovpokojenec povprečno pokojnino letno 85,70 Din, vdova 31,77 Din in sirota 12,20 Din. K tej pokojnini dobi starovpokojenec z ženo in otrokom še draginjske doklade za rudarje letno 2457 Din. K temu je treba takoj pripomniti, da tisti upokojenec, ki ima nad 285 Din mesečnih dohodkov, te doklade ne dobi. Torej dobi mesečno skupaj pokojnine in doklade skupno z ženo 200 Din.

Ta krivica, ki je bila zadana starovpokojeencem s sedaj obstoječim pravilnikom je skrajno nizkotna in je mogoča samo še pri nas, ko siromaka postavijo pred dejstvo in ga brez obzira vržejo ob eksistenco. Vzemimo primer: 2 rudarja, ki sta oba skupaj bila zavarovana 30 let in še več, in oba enako plačevala svoje prispevke za starostno zavarovanje v zlati valuti, a je bil eden izmed njih upokojen dne 31. decembra 1924. Ta dobi povprečno mesečne pokojnine v znesku recimo in beri 8 dinarjev in doklade 150 dinarjev, a njegov tovariš, ki je bil vpokojen dne 1. januarja 1925, je dobil 800 Din (sedaj 628) mesečno.

Ugotovili smo, da bo v 4 letih to zavarovanje 40% in v 10 letih 100% deficitno in to pri 40 letni delavni dobi ali 21.50% znižanih pokojnin novovpokojeencev in vzemimo še k temu starovpokojeence, vdove in sirote, ki so isto tako plačevali prispevke za to zavarovanje v zlati valuti, dočim sedaj aktivni člani v slabši valuti, tedaj imajo sigurno pravico do eksistenčnega življenja na stara leta, najmanj pa v tej meri, kakor novovpokojeenci.

S tem člankom hočemo povedati vsej poštenosti javnosti v naši državi ter mero-dajnim činiteljem, da je rudarsko in plavžarsko zavarovanje na robu propada in da je skrajni čas, da se prične resno reševati kritično stanje tega zavarovanja.

traj za plačo. Pravična plača je šele tedaj če delavec dobi toliko, kolikor pripada nanj primeroma dohodkov iz njegovega dela. Z drugimi besedami povedano, pravična plača je tedaj, kadar lahko delavec s svojo plačo stanu primerno živi, to se pravi, da lahko plača vse, kar je potrebno za obleko, hrano in stanovanje zase, za ženo in za otroke, da lahko vzgaja otroke in jim nudi potrebno izobrazbo v državnem in verskem oziru in da je končno preskrbljen za slučaj bolezni ali starosti. Seveda velja vse to za družino, kjer žena pametno gospodari in varčuje, če tega ne zna — in takih je mnogo — tedaj ji tudi največja moževa plača ne bo zadostovala.

Razumljivo in jasno je tozadevno stališče krščanskega socialista, naj si je že delodajalec in delojemalec. Kar želiš, da se tebi ne bi zgodilo, tega tudi drugim ne stori. Enako človeško naravo imata delojemalec in delodajalec, zato imejta tudi oba enako pravico ustanoviti si svoj dom in svojo lastno rodbino. Krščanskega socialista vodi pri tem tudi ljubezen do človeštva sploh, ker dobro ve, da se s tem, če se vsakemu dorasle-mu človeku omogoči poroko, ne da bi moral s skrbjo gledati v bodočnost, prihrani lahko mnogo zla, ki je znano pod imenom spolna bolezen, detomori itd.

Povsem drugače je stališče nekrščanskega delodajalca ali delojemalca. Ta čuti v sebi nevoščljivost in to tudi javno povdarja, češ, da se mora plačilo pri enakem delu biti vedno enako, ne pomisli pa pri tem, da bi največja pravica bila v tem slučaju krivica. Pred-

Jugoslovanska strokovna zveza.

Lesni delavci

Sv. Lovrenc na Pohorju. Pri nas imamo precej lesnega delavstva, katero je po večini zaposleno pri tvrdki A. Lošnik. Sedaj se nahaja v mezdnem gibanju. In sicer je to mezdno gibanje posebne vrste, ne sicer za delavce ampak za g. podjetnika. Na vlogo, katero se mu je poslalo od strani organizacije ni niti reagiral. Ko je Inspekcija dela razpisala razpravo, ter ga pozvala, da se je udeleži, se je gospod raje umaknil nekam tja v Avstrijo. Iz zanesljivih virov smo doznali, da se je imenovali gospod postavil na sledeče stališče: Da ni industrijalec, ampak samo veleposestnik z 10 velikimi posestvi v izmeri 1500 oralov. Da ne spada njegovo delavstvo, niti on pod zakon o zaščiti delavcev! Da je iluzija govoriti za njegovo delavstvo o osemurnem delavniku. Da je njegovo delavstvo razven dveh, treh, gozdno delavstvo in hlapci! Da svoje delavce najbolje plača, kar je podjetnikov na celem Pohorju! Da njegovo delavstvo dobi deputate, to je drva in stanovanja. (Po izjavi delavcev dobijo letno en voz odpadkov proti odškodnini za 50 Din, tisti, kateri delajo v gozdu imajo brezplačno, sicer pa to ni nikaka dobrota, ker je drv tu toliko, da jih gnije na kupe.) Ali je sploh mogoče še danes priti s takimi izjavami in zavijanjem? Vsega delavstva ima tvrdka zaposlenega okrog 50. Kaj so in kdo, to je iz življenjskih principov popolnoma postranska stvar. Mi samo pribijemo: družinski oče zasluži na teden 165 do 180 Din, to pri 12 urnem delu, ako je pa deževno vreme pa še tega ni. Naj bo potem to gozdni delavec ali hlapec, pri taki sijajni plači ne more živeti, pa naj se mu da kot deputat še toliko drv, kajti tistih ne more jesti še manj pa prodati. Pravijo celo, da je navedeni zelo dober katoličan, po vsem tem bi mu tega ne mogli prisoditi. Krščanstvo se mora kazati tudi v dejanju in ne samo v besedah. Vse naše delavske institucije opozarjamo, da se malo bolj zanimajo za take slučaje, ter gospodom take misli enkrat za vselej izbijejo iz glave. Ali res za ubogega delavca ni nikjer več nobene instance? S tem se pravi tako rekoč izigravati in omalovaževati še to malo, kar imamo zakonodaje.

Državni cestarji

Maribor. Skupina cestarjev ima svoj redni mesečni sestanek v sredo dne 31. oktobra t. l. v običajnem prostoru. Na dnevnem redu je poročilo o intervenciji na oblastnem odboru za ureditev cestarskega vprašanja v mariborski oblasti. Prosim, da se vsi do zadnjega tega

važnega sestanka udeležite. Pridite vsi pravočasno v mesto, da bo mogoče začeti že ob 9. uri dopoldne. Tajništvo.

Služkinje

Celje. Sestanek Poselske zveze se vrši v nedeljo, dne 28. oktobra t. l. ob 3. uri popoldne v tajništvu JSZ v Celju, Orlovski dom, Samostanska ulica. Tovaršice na delo z agitacijo, da bode sestanek čimbolje izpadel.

Šoferji

Maribor. Naša pravila smo dobili od policije potrjena. Zato sklicuje pripravljali odbor za petek dne 2. novembra t. l. ustanovni občni zbor ob 8. uri zvečer v društveni sobi na Koroški cesti 1 s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo pripravljalnega odbora. 2. Volitev odbora in nadzorstva. 3. Razgovori o podpornem skladu. 4. Slučajnosti. Vse članke in tudi prijatelje organizacije vabimo da se v čim večjem številu udeležijo občnega zbora. Po delu nas bo cenila javnost! V delu je naša rešitev, zato tovariši pridite!

Brani svoje pravice!

Kapitalist, ki se navadno najbolj sklicuje na zakon, če mu ta koristi, isti zakon tudi tepta, če mu ni v korist in jemlje delavcem iz žepa denar, ko nima do tega dejanja nikake pravice. Oglejmo si nekaj slučajev:

Gospodar nima pravice odtegovati delavcem denarja, ki ga more plačati okoli uradu kot kazni, ker delavcev ni prijavil zavarovanju. Vse zaostale prispevke mora v tem slučaju plačati gospodar sam. Ravnotako nima pravice do odtegovanja, če je izvršil napačno prijavo in navedel manjši zaslužek delavcev, kot je pa res. Če delavci sami zvedo za to, naj takoj to sporoče uradu direktno ali potom strokovne organizacije. OUZD bo izvršil potem obratno revizijo in delodajalec bo moral plačati vso razliko, ne da bi smel odtegovati delavcem polovico. V slučaju, da član stori škodo uradu z vednostjo gospodarja ali njegovim sodelovanjem, mora ravnotako gospodar sam povrniti škodo. Isto je s prispevki za zavarovanje za nezgodo ali če plača gospodar zaradi velike neizvedenosti obrata poseben prispevek: Vse plača on sam, delavec nič. Istotako tudi, če gospodar povzroči delavčev nezgodo; sam plača prispevek, ki ga določi urad, če je obrat zelo škodljiv za zdravje delavcev ali če je kaznovan radi neizvrševanja higienskih in tehničnih odredb za preprečevanja

Atom:

Ženska pravica in družinska plača

Misli krščanskega socialista.

V.

Ko že govorimo o ženski pravici, ne moremo preiti velevažnega vprašanja družinskih plač. Morda se bo začudeno vprašal eden ali drugi, kako pridem do tega, da pod naslovom »Ženska pravica« obravnavam vprašanje družinskih plač. Nič ni bolj naravnega kot upravitelj. Običajno namreč najbolj žena čuti, kako težko, da ne rečem nemogoče je shajati z moževo plačo, ki je pač proračunana za življenje samo, ne pa za življenje in potrebo družine. Mojo ji izroči prvega vsakega meseca svoj plačo, a žena naj gleda, kako bo shajala, kako bo oblačila in hranila moža in rodbino skozi cel mesec. Le žena more čutiti kolika krivica je nevoščljivost tistih neporočenih mož in žena, ki so proti družinski plači, češ, da ravno toliko delajo, ker ne pomislijo, da je običajno uprav žena bomo plačanega moža prikrajšana za svoj najlepši in najbolj naravni poklic materinstva, ker se običajno radi slabe plače taki zakonski možje branijo otrok.

Pravična plača namreč, ki jo delavec zasluži ne pomeni samo, da zasluži toliko, kolikor potrebuje neobhodno, da si ohrani življenje. Toliko mora gospodar dati tudi domačemu psu, govedi ali konju, pa vendar tega nihče ne bo sma-

vsem uprav to, če ima neporočeni nekoliko manjšo plačo, istega mnogokrat obvaruje pred nesmiselnim zapravljanjem, istočasno pa si vendar lahko privoščijo marsikatero udobnost, ki se ji poročeni tovariš mora odpovedati, kajti družinska doklada nikdar ni tako velika, da bi zadostovala za prehrano in obleko žene in otrok. Dalje pa bi moral vedeti, da živi v družbi, kjer mora posameznik vedno nekaj žrtvovati za celokupno dobrobit človeštva. — Kakor je morda on zdaj prikrajšan pri plači in s tem omogoči rodbino tovarišu, enako bodo drugi prikrajšani, če se poroči on sam. Sicer se pa v gotovi dobi, ako se ne namerava poročiti plače itak lahko izenačijo.

Enako neuvednost kaže tudi delodajalec, ki se brani in protivi družinskim plačam. V resnici pomeni to zanj trošek, ki deloma obremenjuje njegovo podjetje. Vendar le deloma. Kajti delavci z družinsko plačo običajno koristijo podjetju. S tem da je delavcu oziroma nastavljenju zagotovljena družinska plača, isti postane stabilen in s tem ima podjetje korist. Navadno postanejo taki stalni delavci strokovnjaki v svojem delu, ki natančno poznajo ves način proizvodnje in tudi znajo preprečiti vse napake, ki bi podjetju znale škodovati. Delavec tudi potem običajno dela z veliko večjim veseljem, ker ga ne tarejo skrbi za družino in bodočnost in ve da je s prosohom podjetja zagotovljen tudi njegov prospek. In vsak, ki kolikaj pozna delo in duševnost delavca, ve da je veselje pri delu izredne važnosti za prosopevanje podjetja.

Iz vsega tega lahko sklepamo, da družinska plača ni stvar posameznika, ampak zadeva cele človeške družbe. Za človeka vredno dostojno življenje je potrebno, da se vsakemu omogoči ustanovitev rodbine in vsakemu omogoči, da gleda brez skrbi v bodočnost, tudi če ima veliko rodbino. Ker je na tem interresirana cela človeška družba je naravno, da se socialna zakonodaja mora na to ozirati, ako hoče biti socialno pravična. **Uzakonjena** bi morala biti predvsem družinska plača za vse brez izjeme. **Uzakonjena** bi morala biti določba, da se mora pri odpustu delavcev delodajalec ozirati na to, da imajo poročeni zaščito in prednost pred neporočenimi delavci. In ker je urejeno rodbinsko življenje zadeva celotne človeške družbe, bi morala ista tudi celotno pomagati pri reševanju tega vprašanja. Ustanoviti bi se morala družinska blagajna v katero bi enako morali prispevati vsi primerno svojim dohodkom. Na tak način bi vsi prejeli pri enakem delu enako plačo, družinska blagajna pa bi dajala doklade za ženo in otroke primerno stanu in delu vsakatega delavca ali uslužbenca. Izginila bi na tak način človeško razumljiva nevoščljivost neporočenih delavcev do boljše plačanih poročenih. Izginila bi preobremenjenost podjetnikov, če bi imeli več poročenih delavcev kot drugi. Izginil bi tudi strah pred poročenimi delavci, ki se tolikokrat upravičeno ali neupravičeno kaže v časopisnih oglasih.

Pridobivajte novih naročnikov!

nje nezdod. Največji revež je oni, ki nič ne ve. Zato mora biti strokovno organizirani delavec tisti, ki uči tovariše o pravicah in dolžnostih. V vsakem slučaju pa, kadar je komu kaj nejasno, naj zahteva pojasnil od strokovne organizacije.

Zakon naj se izvajal!

Danes bi radi opozorili na več stvari v področju zavarovanja: Vsak delavec si mora biti na jasnem, da ga gospodar mora zavarovati in da ne nosi delavec nobene krivde, če ni zavarovan, ampak le njegov gospodar. Večkrat se dogodi, da naiven delavec in še bolj naiven gospodar skleneta pogodbo, da gospodar ne prijavi delavca OUZD. Vse te pogodbe so po zakonu neveljavne. Če zbolijo, se takoj javi pri uradovem zdravniku! Naj te ne skrbi, ali te je gospodar zavaroval. Gospodar te mora zavarovati. Zato ravnaj nespametno tisti, ki se zglašajo najprej pri privatnem zdravniku in s tem zapravljajo denar. Ko mu pa denarja zmanjka, se pa obrne na OUZD. Med tem je seveda lahko že izstopil iz dela in so mogoče potekali že tudi trije ali celo šest tednov. Zakon pa pravi, da uživa član pravico do podpore tri tedne po izstopu iz obrata, če je bil v enem letu vsaj šest mesecev zavarovan, ali kar je enako, če je tudi 6 mesecev delal pri kakem delodajalcu. Zato pa naj tudi vsakdo skrbno pazi, da ima v svoji delovni knjižici vpisano vsako, še tako kratko delo. Podpora tudi dobiš, če moreš dokazati, da si delal v zadnjih dveh letih dvanajst mesecev. Urad uvede potem tam postopanje, da izterja dano podporo, če delavec ni bil prijavljen od zankernega gospodarja. Ako si izstopil iz službe, storiš najbolje, če nadaljuješ članstvo prostovoljno, kar sporočiš uradu in potem plačuješ iste prispevke, ki si jih plačeval, ko si bil še v službi seveda tudi znesek, ki ga je plačal preje gospodar. Član, ki je na orožni vaji ima pravico zahtevati podporo za rodbinskega člana, če zbolijo, sam pa dobi podporo ko se vrne z orožne vaje in sicer tudi za bolezen, ki jo je dobil na orožni vaji.

Delavska zveza.

Celje. V nedeljo dne 28. oktobra t. l. ob 9. uri dopoldne se vrši sestanek Delavske zveze za celjski okraj. Na sestanku pride poročati tov. Žužek iz Ljubljane. Vse tovariše in prijatelje vabimo, da se sestanka udeležijo polnoštevilno in pridejo točno. Vabljeni so tudi tovariši krajevnih zvez!

Okrožje Delavske zveze v Celju sporoča vsem javnim Delavskim zvezam (njenega področja), da se bode vršila meseca novembra t. l. seja tega okrožja, na katero bode potreba poslati od vsake zveze delegate. Vsled tega opozarjamo Krajevne Delavske zveze že danes, da razmišljajo in se pripravijo s poročili na to sejo. Dan in uro prireditve seje sporočimo. Sledijo tudi tozadevne okrožnice.

V vsako hišo „Delavsko Pravico“!

Apostoli.

(Ob prvem tečaju Centrale Krekovih družin.)

Naši mladi krščanski mladinsko-delavski organizaciji se odpira vedno vselejši razvoj. Prerez skozi dušo članstva kaže, da se s samogibno nujnostjo razrašča v idejnem ozračju krščanskega proletarca, da stopa vanj zgoščujoča se zavednost in spoznavnost časovno-prostornega miljeja, da skuša dati radosti in življenja svojem bridkemu krščanstvu in da gradi na osnovi psiholoških zakonov svojo usodo. Kdor pozna položaj slovenske proletarske mladine in ve, da v tem izrazito materialističnem ozračju nimajo organiziranega uspeha niti socialisti niti komunisti niti ljudje kakih drugih stremiljenj, tisti se bo moral čuditi vztrajnemu delu mladih Krekovih sinov. Danes je sicer usoda taka, da ima meščansko usmerjen katolik javno pravico napadati katolika proletarca in mu onemogočati svobodno izpoved k svetovnemu pokretu etično utemeljenega socializma, toda to bratsko izdajstvo ne more ustaviti uspehov mladega rodu.

Evropa pred katastrofo.

Znani angleški narodnogospodarski strokovnjak George Paish je imel pred kratkim večje predavanje ali govor, ki je vzbudil splošno pozornost v najširši javnosti. Iz njegovih izjavanj posnemamo najbolj značilne številke.

Rusija je bila dolžna pred vojno Evropi nekaj milijard. Evropa je tako dobila letno v blagu iz Rusije (žito) več kot 60 milijonov. Tega dohodka danes ni nikjer več. Amerika je dolgovala Evropi okoli 1 milijarde in 200 milijonov, ki so nesli letno tudi okroglo 60 milijonov v blagu (bombaž, živila). Ta dolg je docela izginil, nasprotno mora Evropa po ureditvi dolgov plačevati Ameriki gigantske svote. (Dolgovi so se napravili med svetovno vojno.) Ako hoče Evropa zadostiti vsem svojim obveznostim, mora izvoziti letno za 300 milijonov več kot pred vojno. Evropa pa s svojega eksporta ni zvišala in ga za toliko tudi ne more. Eden največjih vzrokov je ta, da se je produkcijski aparat izven Evrope sila povečal, tudi je nastala med vojno in takoj v povojnih letih industrija tam, kjer je prej ni bilo (Amerika, Japonska, Indija, Kitajska itd.).

Obubožana Evropa je skušala zato urediti bilanco z znižanjem uvoza, to se pravi z zvišanjem carinskih tarif, z otežkočevanjem uvoza in izvoznimi prepovedmi in zaprekami. Tudi to ni položaja bistveno prav nič izpremenilo.

Nato je prišel čas kreditov s tem rezultatom, da so dosegli dolgovi industrije bankam zelo nevarne višine. Iz posojil nastajajo nova posojila. Kako močno ta tok narašča, je razvidno iz tega, da so znašala l. 1926 vsa ameriška posojila Evropi že 500 milijonov funtov šterlingov (vse navedene vsote pomenijo angleške funte) in je ta vsota v letu 1927. zopet značajno naraščala.

Nastane vprašanje: koliko časa bo Evropa še lahko jemala posojila in koliko časa bo Amerika še hotela kreditirati? Paish pravi: Kritični trenotek bo nastopil spomladi 1929. Evropa tedaj ne bo dobila nobenega posojila več in bo stala pred bankrotom.

K temu je dostavil Paish, da to ni samo njegovo osebno mnenje, ampak da si ga je pridobil in utrdil v razgovorih s finančniki in bankirji iz Amerike, Anglije, Nemčije itd. Toda njegova duša se temu zaključku upira. Nesrečo je treba vsekakor odvrniti, to se pravi Evropa mora imeti možnost in priliko prodajati svoje produkte in blago. Ozdravilno sredstvo, pravi Paish, je globoko znižanje carin in pripustitev svobodne mednarodne trgovine. Mednarodna gospodarska konferenca je napravila sicer lepe sklepe, a dejansko se ni izvršilo ničesar. Zato je potrebna nova gospodarska konferenca, pa ne sestanek znanstvenikov in ekspertov, ampak državnikov in politikov, ki imajo moč sklepe tudi izvesti.

K temu je pripomnil: Ako se danes govori o krizi gospodarstva, katastrofi Evrope, je treba vedeti, da je to kriza evropskega kapitalizma, ki je prišel v popolno odvisnost od ameriškega. Na drugi strani je pa to slabo tudi za ameriški kapitalizem, ker Evropa sploh ni-

ma denarja, da bi kupovala blago iz Amerike. Zato bodo že Amerikanci poskrbeli, da bodo evropski kapitalisti bolj lahko dihali in posojila se bodo še vedno dobila, seveda proti »primernemu« zasluzku. — Kakšne gospodarske konference in njih sklepi pa itak nimajo nobenega pomena. Kaj je treba storiti je že davno vsakemu jasno, le da državniki v različnih državah po veliki večini nimajo volje zagrabiti zlo pri korenini. Zato bo sprememba prišla šele tedaj, ko bo delovno ljudstvo odločilen faktor v človeški družbi, ne pa kapitalistični mogotci. In naša borba gre za tem.

Socialna šola.

Jugoslovanska strokovna zveza v Mariboru, skupno z Krekovo družino priredi za svoje člane in prijatelje »Socialno šolo«, katera se bo vršila enkrat tedensko v društveni sobi na Koroški cesti št. 1. Začetek predavanj je v ponedeljek dne 5. novembra t. l. točno ob pol osmi uri zvečer. Poleg tega se bodo prirejale tudi skioptična predavanja. — Spored predavanj za mesec november bo sledeči: 5. nov. Namen človeškega življenja po naukih krščanskega in materialističnega svetovnega nazora. Predava g. prof. Bogovič. 12. nov. Govornišvo (v teoriji in praksi). Predava tov. Grampovčan. 19. nov. Govornišvo. (Nadaljevanje.) Predava tov. Grampovčan. 26. nov. Govornišvo. (Nadaljevanje in konec.) Predava tov. Grampovčan. Ob zaključku predavanja bo vedno kratek referat specialno o delavski zakonodaji in debata. Tovariši, posebno mlajši, v Vašem lastnem interesu je, da ta predavanja posečate. Naj nam bo to kažipot v življenje. Težko je naše delo, treba je, da ga popolnoma razumemo in z ljubeznijo do delavstva vršimo. Zato je treba, da bistrimo našega duha in gremo kot apostoli Kristusovi med obožane mase našega slovenskega delavstva, kajti nevednost in neizobraženost ga tepe in tišči k tlom, da ne more do boljših in srečnejših dni. Tovariši, upamo da bode razumeli ta klic in nalogo, katero sprejemamo ter prišli — vsi do zadnjega.

Krekova družina.

Iz centrale: Javljamo vsem družinam spremembo naslova: *Centrala Krekovih družin, Ljubljana, Delavska zbornica, Miklošičeva c.* Preselili smo se! Upoštevajte to in pošiljajte pošto na nov naslov!

Tečaj se je vršil v najlepšem redu! Delegatje, ki ste bili na tečaju, poročajte doma! Pošljite statistike in poravnajte zaostalo članarino!

Jesenice: Naša družina ima svoj redni sestanek v soboto dne 27. oktobra ob 8. uri v kat. del. domu z običajnim dnevnim redom! Tovariši in tovarišice, pridite točno in vsi!

Viničarska krajina. V vednost vsem viničarskim Krekovim družinam. Na seji okrožja, dne 7. okt. se je izpremenilo ime v krajino — ter izvolil krajinski odbor. Starešina tov. Čatorič Jakob, tajnik Košnik Jože in blagajnik tov. Grlica

Matevž. V širši odbor so izvoljeni vsi zastopniki posameznih družin. — Referent za »Borce« tov. Damiš Davorin, za ženske odseke Plohl Lizika. Članarino prejema odslej krajinski blagajnik tov. Grlica Matevž, čevljar, Kajžer, p. Sv. Miklavž pri Ormožu. Opozarjamo družine, da pošiljajo redno vsak mesec članarino, kakor tudi statistike in poročila o gibanju in delovanju, ki naj se pošiljajo na naslov tajnika kot doslej. Statistike in članarina mora biti do vsakega 5. v mesecu na sedežu krajine. V nedeljo dne 28. okt. priredi krajina za članice enodnevni organizatorični tečaj. Predava tov. Pavla Zupančič iz Maribora. Vabila bomo pravočasno razposlali. V mislih imamo še več enakih tečajev, ki jih moramo izvesti to zimo. Nabirajte člane, določite fante in dekleta za nabiranje naročnikov »Ognja« in »Del. Pravice« ter se ravnajte po navodilih krajine in centrale. — Krajinski odbor.

Maribor. Tovariši Krekovci! V današnji številki »Delavske Pravice«, čitate, da začnemo v Mariboru s »Socialno šolo«. Naša sveta dolžnost je, da predavanja redno posečamo. Od naše družine se morajo teh večerov udeleževati vsi, brez izjeme. Vsled tega naši sestanki odpadejo in se pridružimo predavanjem v socialni šoli. Povabite s seboj tudi svoje prijatelje. Širite idejo krščanskega socializma. Ali čitate vsi naš »Ogenj« in »Delavsko Pravico«? — Ponudite, naj čitate tudi Vaši tovariši!

Celje. V nedeljo, 28. t. m. ob pol 4. popoldne ponovi Krekova mladina v Celju igro »Ben Hur« v dvorani Narodnega doma v Celju. Predprodaja vstopnic v Slomškovi tiskovni zadrugi v Celju, in na dan prireditve dopoldne in popoldne pri blagajni v Narodnem domu. Vabimo prijatelje lepih iger na to prireditev!

Dekliški tečaj

PRI SV. MIKLAVŽU PRI ORMOŽU.

Naš pokret raste iz nas, iz naših potreb. Zato se poraja sam tam, kjer je človek najbolj ponižan v sebi. Viničarska dekleta se organizirajo. Ženski odseki rastejo, treba je samo enotnih misli in vodil za veliko delo. Zato se vrši 29. oktobra pri nas dekliški tečaj. Spored razgovorov:

1. Dekle: telo, duša.
2. Žena v današnjem življenju: delo in pravice.
3. Mati: v družini, javnosti in organizaciji.
4. Krekova mladina: pomen in navodila za ustanavljanje in nadaljno vodstvo in delo.

Tečaj se vrši sledeče: predavanje se začne ob pol 9. do 10. ure; sv. maša; od 11. do 12. ure zopet predavanje; popoldne večernice, potem predavanje, ki se zaključuje v mraku.

Tečaj vodijo mariborske Krekovke. Iskreno vabljen vsa dekleta! V pripravljenosti nas čas ne bo prehitel!

Pridobivaj novih članov za Jugoslovansko strok. zvezo!

nem) antagonizmu nalašč zapostavljajo delavce, ta naj tudi ve, da se je s tem tečajem odprla visoka šola slovenskemu rudarju, papirničarju, kovinarju in ne v najzadnji vrsti slovenskemu viničarju. Vsi ti pa ne bodo skrbeli samo za izobrazbo, marveč bodo v tej šoli postajali člani krščanskega proletarskega apostolstva.

Ravno zadnji tečaj je pokazal, da nam poleg idealnega dela Centrale nujno treba psihološkega transformatorja, ki bi v živem ozračju stalno in napeto vezal idejo in resničnost, nebo in zemljo, nalogo in človeka. Zato štejemo med velike trenutke pokreta otvoritev prvega tečaja, ker se vsi krščanski socialisti zavedamo, da se je začelo ugnatati pozabljeno testo in da prihaja med čakačo kvas apostolov. S tem dejstvom se oznanila nujnega razodetja pridružuje visok ukaz osebne rasti. Razgrinja se pot v Cerkev za nov družabni red. S tem tečajem se začenja nasproti materialističnemu kultu kolektivismu smotrana zasidranost posameznika. Istočasno, ko uvidevamo zakonito nujnost katolištva, odpiramo vse meje trpečemu človeštvu in hočemo enotnosti proletarijata.

Kakor se bodo posledice in učinki tečaja začeli čutiti v javnosti, tako se bode dvignila življenjska intenzivnost v posameznih edinicah: družinah. Če se je tu in tam začel že pred leti javljati precej relativno indiferenten duh, tako napoveduje tečaj s svojim bistvom boj vsej lokalni zagrenjenosti, vsaki življenjski sentimentalnosti (ki je rak slovenskega delavca) in osebnim pretiranstim. Princip strogega dela, ustvarjanja, oblikovanja in jeklene odgovornosti se z vedno večjo razvidnostjo položaja in nalogo nujno razvija v nemirnih ljudeh. — Tečaj je spoznal in privzel idejo delovnega občestva, ki ne temelji samo na meščanski družabnosti ali na bledem izbegavanju modernega sveta, marveč ki se na podlagi samovzgoje znajde, si postavi cilj in raste v vse plasti življenja.

Zato vemo, da nas je tečaj prav vse posvetil in dvignil, da je nabrekli mladike, usmeril poglede, ojačal korajžo, pomnožil veselje in blagoslovil dejanja. Vi pa fantje, ki ste z vriskom in petjem odšli v rudnike, plavže, med stroje in gorice, vedite, da ste porok velike in svete obljube!

Čez hribe in doline...

Iz Limburga na Holandskem nam pišejo prijatelji našega lista, da so tamkajšnji slovenski rudarji ustanovili svoje društvo. Imenuje se Rudarska podporna zveza sv. Cirila in Metoda. Iskreno pozdravljajo vse prijatelje in čitatele »Pravice« kakor tudi vse krščansko misleče rudarje, ki so še ostali v domovini. Nad 60 je včlanjenih sedaj v društvu. In vsi so se naročili na »Delavsko Pravico«, da bodo zvedeli kako žive njihovi tovariši v domovini.

Stanovanjska beda v Mariboru. Društvo stanovanjskih najemnikov je izdelalo statistiko, ki nam pokaže, kako velika je še potreba po zidanju novih stanovanj. 1113 družin je še vedno brez stanovanja. Začetkom leta je bilo v Mariboru 7319 družin, stanovanj pa je bilo le 6575. Torej je bilo že v začetku leta pomanjkanje stanovanj, ki pa se je stopnjevalo še sledeče: hišni posestniki so preizdali 120 stanovanj v poslovne lokale, poročilo se je 180 parov, na novo pa se je radi industrije priselilo v Maribor 85 družin. Kljub temu, da se je letos sezidalo okoli 350 novih stanovanj, je vedno še nad 800 družin brez primerne stanovanja. Poleg tega pa je nad 700 stanovanj takih, da so skrajno nezdrava in kotišče najrazličnejših bolezni. 1500 stanovanj bi potemtakem potreboval Maribor! Tisti, ki imajo denar že imajo stanovanja, revež pa zaman čaka na pomoč in družina mu boleha in umira, trpi na telesu in na duši. In trpi ves narod!

Nedeljska otvoritvena predstava Krekove mladine v Celju z igrano »Ben Hur« je pokazala v tej sezoni precej lep napredek, kar daje upati, da se gotovi pogreški, ki so še danes vidni pri uprizoritvah sčasoma popolnoma razgubijo in ustvarijo dobre nastope vseh igralcev. Hvalevreden je bil poset občinstva, ki

je napolnilo dvorano do zadnjega kotička, tako, da se je moralo najmanj nad 150 ljudi vrniti od blagajne brez vstopnic, ne včevši onih, ki se sploh niso javili pri blagajni za vstopnice, kar daje dokaz, da znajo obiskovalci naših prireditelj ceniti trud in požrtvovalnost našega članstva pri takih prireditvah. K vlogam posameznih igralcev nimamo posebno kaj pripomniti, ker so se pač v splošnem doigrale precej dobro. Pri nekaterih igralcih se je opazilo, da znajo v resnici veliko več pokazati kot so pokazali pri tej igri. Posebno dobre utise pri občinstvu so odnesle vloge Ben Hurja, Maluha, Irase, Messalla, Simonidesa, Thorda, Ilderina, Tirze in Dine. Vlogi zdravnika Lukana bi se priporočalo pri ponovitvi igre, da reši svojo vlogo nekoliko bolje, in to v vsem. Splošno mnenje pa je bilo vseh, da se je s tem napravil velik uspeh in da je podana tudi garancija, da bode ponovitev igre 28. t. m. zopet tako dobro obiskana.

Tedenske novice.

Pri Javni borzi dela v Celju dobi delo: 14 hlapcev, 60 rudarjev, 2 vrtnarja, 1 pekar, 1 električar, 2 kotlarja, 1 gaterist za v Srbijo, 2 mizarja, 2 sodarja, 1 galanterist, 24 čevljarjev, 1 mesar, 1 hotelski sluga, 1 pikolo, 5 slikarjev, 2 lakirerja, 1 fotograf, 1 strojnik za žago v Srbijo, 1 potnik za obleke, 78 delavcev-težakov, 1 knjigovodja, 21 vajencev. — Zenske: 9 dekel, 3 pletilje, 2 šeparice, 1 likarica, 1 perica, 2 natakariči, 1 hotelska sobarica, 1 hotelska kuharica, 1 blagajničarka, 4 delavke, 29 kuharic, sobaric in služkinj, 2 vzgojiteljici.

Pri borzi dela v Mariboru je na razpolago delo: 10 viničarjem, 16 majarjem, 20 hlapcem, 12 poljskim delavcem, 1 lončarju, 1 mizarju, 2 vrtnarjem, 30 kamnosekom za izdelovanje granit-

nih kock, 1 livarju, 1 sodarju, 1 kolesarju, 2 žagarjema, 2 strojnikoma za v Srbijo, 1 cirkularistu, 4 čevljarjem, 1 črkoslikarju, 1 krojaču, 1 slaščičarju, 2 zidarjema, 3 tesarjem, 1 sedlarju in lakirniku, 2 kotlarjema. Vajencem: mlinarske, ključavničarske, mizarske, pekarske in čevljarjske obrti. Ženskam: 9 kmečkim deklam, 2 kmečkima gospodinjama, 7 kuharicam, 10 služkinjam, 3 sobaricam, 1 kuharici za v gostilno, 6 šiviljam za perilo, 2 likalkama, 2 pletilkama, 2 šeparicama gornjih delov čevljev, 3 natakaričam, 1 perf. servirki, 1 blagajničarki za kavarano, 3 varuškam, 2 šiviljskima vajenkama.

Za žene in dekleta.

Smolnate roke očistiš najbolje, ako jih umiješ s petrolejem. Barvo od borovnic umij z limonovim sokom ali drži roko v dimu zažganega žvepla (žveplenke). Nesnago od orehov, lupljenja krompirja, jabolka itd. zmiješ najbolje, če drgneš s kosom kislega jabolka, jesihom ali limono.

Kako očistiš krtače za obleko. S krtačo, ki ni čista, obleko bolj namažeš kot očistiš. Krtačo očistiš, če držiš z eno roko kos belega papirja čez rob mize, z drugo pa primeš krtačo in jo drgneš po is papirjem pokritem robu. Papir moraš tolikokrat spremeniti, da ga krtača več ne umaže. Krtače, ki so mastne od jaje, očistiš, če ščetine pomočiš v rumenjaki, ki ga odstraniš šele, ko se posuši, krtačo nato operi v vroči vodi in posuši na zraku. Mokro krtačo deni sušit vedno s ščetinami navzdol, da žica ne zarjavi.

Lepilo za pisma. Najboljše lepilo za pisma je beljak, ki se ne odlepi niti v vodenih sopari.

Lepilo za kovine in steklo. Steklo prilepš na železo, baker in podobno s

sledečo zmesjo: 4 dele trde smole in 1 del voska deni v posodo in raztopi na žerjavi, primešaj en del drobne zmlete opeke. Zmes in predmete, ki jih hočeš zlepiti, prej malo ogrej.

Za kratek čas.

Dva meščana sta prišla k znanecu na deželo na lov. Najemnik pa ni imel časa, zato sta šla sama v lovišče. Po kratkem času se je eden izmed njiju vrnil. — »No, no, ali vama je že municije zmanjkalo?« vpraša najemnik. — »O ne, municije imava še dosti, ampak psa nimava nobenega več.«

Trgovski potnik se je ponoči vozil iz Beograda v Maribor. Bil je zaspan, pa je prosil sprevodnika, da bi ga poklical v Zidanem mostu, da bi prestopil. Ko se je potnik prebudil, je videl, da je Zidani most že daleč in da se bliža Ljubljana. Stopil je do sprevodnika ter ga pričel zmerjati v vseh akordih, durih in molih. — Sprevodnik: »Res, imenitno znate ro-bantiti, toda še daleč ne tako kot oni, k-terega sem v Zidanem mostu zbudil in postavil iz vlaka.«

»Imenujte mi tri predmete, kateri vsebujejo škrob (šterko)!« — »En ovratnik in dve manšeti.«

Ona: »Ti vedno samo napake iščeš.«

On: »Da, tebe sem našel.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1355 Din, za 100 avstrijskih šilingov 798.74 Din, za 1 dolar 56.84 Din, za 100 francoskih frankov 221.37 Din, za 100 češkoslovaških kron 168.37 Din, za 100 lir 297 Din.

Čitaj „Delavsko Pravico“!

Popolnoma suha drva

iz hrastovih krajnikov, žagana in na dom dostavljena, dobe člani po 25 Din za 100 kg, premog po 38 Din za 100 kg.

Naročila sprejemajo vse ljubljanske poslovalnice. Izven Ljubljane pa le, če se zbere za en vagon odjemalcev.

I. delavsko konzumno društvo, r. z. z o. z. v Ljubljani.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

»Gospodična?«

Dekle se je ustavilo, spoznalo Henrieto in stopilo plašno še korak dalje, da je stalo na veliki beli, pri sredi obrabljeni kameniti plošči, ki je tvorila hišni prag. Negibna je čakala in uprla svoje črne oči v Henrieto. Ta je svoje povsila. Ni vedela, kaj bi rekla, ne, kako bi izrazila svoje usmilenje, ki jo je dušilo.

»Poslušajte... res je, da se sezija končuje in da dela ni... Toda mogoče, če bi govorila z gospo Clémence... Videti ste tako nesrečni!«

Ona se je vzravnila in rekla z užaljenim glasom:

»Kaj še. Nisem nesrečna. Dela iščem, to je vse.«

Henrieta se je zbala, da jo je morda užalila, pa je rekla prav rahlo:

»Oprostite! Kako Vam je ime?«

»Marija Schwarz.«

»Znate delati?«

»Če bi kaj znala, bi bila že našla, saj veste.«

»Ali bi mogli biti prodajalka?«

»Nisem se učila. Iz Pariza prihajam. Bila sem mannequin pri nekem damskem krojaču, vidite...«

Pri teh besedah je odgrnila svoj plašč. Med gubami se je pokazala njena vitka in dolga postava.

»Oh, tako! Če pa ničesar ne znate...«

Nenadna bridkost je Henrieti zasenčila obraz. Nobenega upanja ne more viliti nesrečnici. Niti najmanjše možnosti ni, da bi ji pomagala. Pogledala jo je, kakor pogledaš nekoga, ki ga ne boš videl nikdar več in ki se bo potopil v noč, pa si ga hotel zadržati, tujo senco, ki ima na čelu bogsigavedi kakšno znamenje bratstva... Odprla je usta, da bi se poslovila. Nenadoma pa se ji je posvetila misel, da ji je od veselja zažarel obraz. Živahno je iztegnila roko in snela dekletu veliki mehki klobuk z glave:

»Imate lepe lase?«

Črna, neurejena, skuštrana, toda bujna in težka množina las je napol razpletena padla Mariji na ramo.

»Oh, da! Vidim, lepe, krasne! Malo frizure — pa bi lahko dobili mesto kot pomerjalka!«

Marija Schwarz je še pobledele. Oči so se ji omilile, se povečale. Solza in majceno radosti sta se hkrati pokazali v njih. Prav narahlo je iztegnila roko:

»Tako sem potrebna!« je déla.

Henrieta je prijelala roko, ki je na njej bila stara, črna, na koncu prstov že vsa luknjičasta rokavica, in jo pristrčno stisnila:

»Odhitim. Sicer me kregajo. Govorila bom no- coj z gospo Clémence. Pridite me obiskat jutri zjutraj v ulico de l'Ermitage blizu dvorca des Hervés, na ovinku v rebri. Vprašajte po gospodični Henrieti. Dobro me poznajo. Vsi me poznajo!«

Marija je obstala na pragu. S poživiljeno svojo dušo je sledila Henrieti Madiotovi, ki je izginjala v senci stopnišča. Po treh dneh blodnje je bila to prva prijazna beseda, ki ji jo je kdo rekel, prva nada, ki se ji je zasvetila. Tako dobro ji je bilo pri sreči, da je nezaupno poslušala v strahu, da se kdo ne bi vrnil in ji naznanil: »Izključeno. Ni mesta za Vas. Vse je oddano. Sezija gre h koncu.«

Nihče se ni vrnil.

Henrieta je odšla proti delavnici. V trenutku, ko je šla mimo gospodinjinjega stanovanja, je gospa Clémence, začudena nad prihajanjem in odhajanjem, odprla vrata in strogo vprašala:

»Kaj pa je vendar?«

Ko pa je spoznala svojo najboljšo delavko, je ponovila z vse drugačnim poudarkom:

»Kaj je, gospodična Henrieta?«

Madame Clémence je imela prirojeno vglajenost, ki ji je nadomeščala vzgojo. Bila je vsa siva, čeprav ji je bilo komaj štirideset let, a še sveža in vedno oblečena v resno obleko iz črne svile s te- lovnikom rdeče ali rjave barve, kakršen je bil letni čas. Ta preprostost je odjemalkam ugajala, kakor jim je ugajalo razkošje salonov. Zakaj vse je bilo po njihovem okusu. Njena pahuljčasta, košata in napudrana frizura, ki ji je dajala videz mar- kize iz starih modnih slik, odjemalkam ni ugajala nič manj. Govorila je malo, z umerjenim glasom.

Pravi vzrok premožnosti gospe Clémence pa je bila bistroumnost, ki si jo spoznal v njenem pogledu, in nekam prezirljiva odločnost njenih sodb. Če je rekla: »Prav tale klobuk tu Vam pristojta, gospa baronica, le-ta, noben drugil«, si občutil, kako lastna volja ošibi in kako se posebne osebnosti zahteve razblinjajo v nič. Videti je bila kakor umetnostni kritik, ki izreka sodbo nad portretom. Bila je zares umetnica drugotne vrste, ki je dovršeno znala govoriti na dušo tako, da ni bilo zaman. Dobrodušna je bila, pa se dosti ni spominjala svojih prvotnih razmer. Zakaj kot navadna krašilka je poročila svojega moža, zelo bogatega trgovskega potnika, ki ga nikdar ni bilo videti. V govorjenju se je rada kazala materinsko do svojih uslužbenk. Poznala je posebnosti, ki so tako važne, ako hočeš voditi ta dekleta, ki so same napol dame, revne, nervozne, do skrajnosti dovzetne in jim je muhavost drgocen dar pri poslu. Nasmehnila se je torej Henrieti, ki ji je odgovorila na svoj oprezn način, ki ga je bila takoj privzela:

»Nekdo je povprašal za delom.«

»Ste odklonili?«

»Rekla sem, da se sezija že nagiba koncu in da je malo upanja...«

»Prav nikako, gospodična Henrieta!«

»Tako lepe lase ima, gospa! Bila bi pomerjalka, ki bi se z njo postavili...«

»Nisem hotela nadomestiti gospodične Doro-teje, saj veste, odkar me je bila pustila na cedilu takrat po konjskih dirkah.«

»Tej glavi bi pristojal vsak klobuk.«

Gospa Clémence se je zasmejala.

»Križ je v tem, da ni več klobukov za pomerjanje. Ne rečem, v štirih ali petih mesecih, če natanko vzamemo...«

»Do takrat bo že mrtva,« je rekla Henrieta resno in uprla pogled v konce svojih čevljev.

»Oh, mrtva!«

»Da, gospa. Gotovo nima kaj jesti, ko pa ni po- šteno obuta. Ne poznam je sicer. Videla sem jo eno minuto. A prav gotovo se od žalosti konča, ona že, za to jamčim.«

»Menite zares? Torej je zelo interesantno deklet?«